

Izhaja vsak petek.
Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četriletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 22.

V Ljubljani, dne 2. maja 1913.

Leto VIII.

Vojska na Balkanu in delavstvo

Vojsko na Balkanu naše delavstvo zelo občuti, ali da ne bo kdo godrnjal in česnjaj, pristavimo komentar, da posledice vojske naše delavstvo že zdaj zelo, zelo občuti. Položaj delavstva v naši državi je že itak pasje slab. V svojih kartelih združeni fabrikantski oderuhi in krvosesi v nebo vpijoče postopajo z delavstvom! Čili, krepki in podjetni delavci in delavke zapuščajo domače kraje, ljubljanska Kolodvorska ulica, kjer čakajo ljudje vlakov, ki jih odpeljejo v pristaniška mesta ali pa na Wastfolsko, bi, če bi ne bila nema ulica gorja in izseljeniških solza, znala pripovedovati srce pretresujoče povesi o bedi delavstva, o bedi ljudstva, o biču, ki ga vihti osobito nad jugoslovanskim delavstvom obrezani in neobrezani lastnik raznih tvornic.... Mnogi tako blagoslovljena, zapuščajo, ker ne dobe več jela in kruha doma, kjer že ostajajo le še slabihi.

In vojska na Balkanu? Zgodovinskih veselih slavnih zmag krščanskega orožja na Balkanu se veselimo in se navdušeno radujemo! Saj se teh zmag ves krščanski in celo novodobni poganski izven germanski olikani svet veseli in se jim divi. Kdo bi naj se ne divil vztrajni hrabrosti, kdo bi se teh zmag še bolj ne veselil, osobito ko vidi, da so hrabri krščanski Balkanci v upu na križ junaško zmagovali in polumesec premagali. Kakor je križ pod Konstantinom Velikim pred jezerom porazil rimsko poganstvo, razbil suženjstvo, tako je zdaj križ porazil polumesec. Da, božja pota so čudovita. Naše krščansko in slovensko srce se raduje in veseli, ko vidi pota božje previdnosti, po katerih je tisti tako zasmehovani in zasramovani balkanski krščanski Slovan poteptal oholi in nazadnjaški polumesec.

Ni zmage brez žrtev! Slavne zmage balkanskih krščanskih narodov bodo balkanske narode tudi gospodarsko osvojile. Tisti napredek, ki ga je po zmagovitosti vojski Prusije proti Franciji leta 1870/71 doživela Nemčija, dožive, o tem niti ne dvomimo, tudi krščanski slovanski Balkanci. Francozi in Angličani bodo Srbom, Bulgarom, Črnogorcem in Grkom pa morebiti še alban-skemu kraljestvu Essad paše posojali denar, kolikor ga bodo le hoteli. Gradile se bodo železnice, kopali bodo rudno, zidali tvornice, sploh izpod turškega jarma popolnoma osvojena blago-

slovljena balkanska zemlja bo gospodarsko tako napredovala, da si tega danes niti predstavljati ne moremo! Tisti Balkan, ki danes se uvaža iz inozemstva razne industrijske izdelke, bo v nekaj desetletjih sam izvažal blago, ki se bo izdelovalo v lastnih, s pomočjo francoskega in angleškega kapitala zgrajenih tvornicah. To je tembolj gotovo, ker so tako Srbi, kakor tudi Bulgari in Grki rojeni trgovci, ki se bodo, o tem niti ne dvomimo, s pametno gospodarsko-trgovsko politiko svojih samostojnih držav znali kmalu tako osamosvojiti, da bodo čez nekaj desetletij tudi neodvisni od francoskega in od angleškega kapitala. Vsi predpogoji za narodnogospodarski pokret na Balkanu so dani: po turški lenobi odpočita gruda, ki bo lahko Balkance preživljala in bodo lahko še naprej poljske pri-delke in živino izvažali, še neodkriti podzemski zakladi, rude, vodne sile, ki jih bodo izrabljali, le malo izčrpani veliki gozdovi! In lepo morje ob balkanskih obalah! Egejsko morje, kjer bodo brez dvoma podjetni Balkanci razvili mogočno prekomorsko trgovino! Lepa bodočnost!

To izpremimo bo najbolj občutilo delavstvo v naši državi. Avstrijci smo zelo komodni ljudje in pred nosom so nam naši preljubi nemški zavezniki že pred sedanjim balkansko vojsko veliko trgov odvzeli. To, kar smo še pred balkansko vojsko kupčije na Balkanu imeli, nam jo pa nameravajo tudi sneti. V sedanjih balkanskih vojski nas Avstrijce balkanski narodi smrtno sovražijo, ljubili nas pa prej tudi res niso. Mi mejimo ob Balkan, stara navada je pa, da se sosedje sovražijo in prepirajo, pa izkušajo eden drugemu nagajati in škodovati, kar le morejo. Zgodovinsko resnico, da je pravzaprav **katoliška Avstrija, ko je bila še res katoliška** — ker danes in že nad sto let ni več — eminentno katoliška država, strla turški polumesec v stoletnih bojih s Turki, so Balkanci po krivdi politikov, ki so katoliško Avstrijo v, kako naj rečemo, državo moderne pameti izpremenili, pozabili in vidijo ves svoj spas v Rusiji, ki je po Avstriji strli Turčiji zadajala po že dobljenih avstrijskih smrtnih ranah še nove rane, zadnji su-nek so ji pa zdaj Balkanci sami zadali.

Prepiri sosedov ob zadnji balkanski vojski, ki radi Skadra še trajajo, so razburili kri ponosnih, zmagovitih Balkancev. Prvi so se oglasili Srbi in svetu naznanjali novost, da ne bodo več v Avstriji blaga, ki ga bodo potrebovali, kupovali. Kakor da bi ne bili Avstrijci vsled vojske na Balkanu že dovolj trpeli. Saj ko je na Balkanu voj-

ska izbruhnila, je velikansko trgovin v naši državi propadlo.

Letos samo od 1. do 21. marca je bilo zaznamovanih 35 konkurzov s celotnimi pasivi v znesku 85 milijonov kron, pri čemer so zapopadene tudi insolvence s pasivi, ki znašajo vsaj 100 tisoč kron. Meseca februarja je bilo napovedanih 57 konkurzov s pasivi v znesku 22 in pol milijona kron. V celem je v prvem četrtletju 1913 bilo napovedanih 174 konkurzov, katerih pasiva so znašala 51 milijonov kron. V zadnjem četrtletju 1912 je bil gospodarski polom še večji, v tem razmerju je znašalo število konkurzov 224, pasiva pa 54 milijonov kron. Število polomov se je torej v prvem četrtletju leta 1912 zmanjšalo za 50, vsota pasiv pa za 32 milijonov kron. Večina v prvem četrtletju 1913 javljenih konkurzov se je tikala tekstilne industrije, njihovo število je izmed navedenih 174 polomov znašalo 87 z več kot 20 milijonov kron pasiv. Izmed celotnega števila insolvent v prvem četrtletju 1913 pripada na Ogrsko 63 polomov, katerih pasiva znašajo 15 milijonov kron. Dasi se je število polomov napram zadnjemu četrtletju 1912 zmanjšalo, je to število vendar veliko večje kakor v istem razdobju lanskega leta. Meseca januarja 1912 je prišlo le do 15 polomov s 6 milijoni kron, meseca februarja 1912 je bilo 19 polomov s 47 milijonov kron pasiv in meseca marca 1912 13 polomov s 47 milijonov kron pasivi. V celem se je v prvem četrtletju 1912 registriralo 47 gospodarskih polomov s 154 milijoni pasiv. Število konkurzov in insolvent je torej v prvem četrtletju tekočega leta napram istemu razdobju leta 1912 poskočilo za 127, svota pasiv pa za 354 milijonov kron.

Ko so Srbi to svetu naznanili, je zastakalo tisto avstrijsko nemško časopisje, ki je prej balkanske narode in osobito Srbe zaničevalo in smešilo. Tolažili so se zgolj, češ, saj ne bo tako hudo. A kako resno da mislijo Srbi vse stare kupčijske zveze z našo državo prekiniti, nam dokazuje to-le poročilo graškega lista »Grazer Volksblatt«:

Znana ugledna graška trgovska veljavka je prejela nedavno od neke belgrajske trdke, s katero so jo vezale dolgoletne najzvestejše trgovske zveze, poslovno naznanilo z naslednjim dostavkom: »Ker je v Srbiji nastal bojkot avstrijskega blaga, mi ne štejte v zlo, ako v bodoče ne bom ničesar več naročil pri Vas, kajti Vaša monarhija je naša krvna sovražnica, njena politika Srbiji ne da morja in Albanije kakor Črnigori ne Skadra. Poglejte Vašo

zaveznico Nemčijo; ta se ne zmeni za to reč, zato je pri nas priljubljena in bo v bodoče ona zaslužila pri nas.« — »Grazer Volksblatt« dostavlja temu pismu te-le besede: »To pismo, ki je pravi izraz razpoloženja v srbskem narodu, nam v grozni jasnosti kaže posledice naše zavožene balkanske politike. Izgubili bomo še to trgovinsko polje in naši trgovci in obrtniki morajo nositi zle posledice naše slabe politike.«

Če je ravno politika naše države vzrok bojkotu, o tem bi se končno dalo precej prerokati. Saj kot sosedje, ki smo si želeli prosto pot do Soluna stolca že, smo pač zelo, zelo odnehavali. V gospodarskih zadevah pa trajno tudi ne odločuje osobito v naših časih splošno politika, marveč denarna politika, kje da boš blago kupoval in pa korist merodajnih močnejših stanov v državi. Avstrijci, ki iščemo, sami denar za svoje državne potrebe v Ameriki in v Nemčiji, ne moremo dati Balkancem za njih gospodarsko osamosvojitvev denarja. To Balkanci dobro znajo in ker bodo razpolagali pri uvozu iz drugega sveta in pri izvozu svojih, zdaj še povečini kmečkih izdelkov do morja s prej turškimi železnicami, pač res ne bodo več navezani na našo državo. Pravi vzrok srbskega bojkota je pač ta, in ne političen razlog prepričkov, ker po srbskem bojkotu bodo ravno tako avstrijski Slovani kakor avstrijski Nemci v prvi vrsti udarjeni, Nemčije pa Srbi niti bojkotirati ne nameravajo, kakor to sami izjavljajo!

Po osamosvojitvi Balkana na gospodarskem polju bo zelo občutljivo tudi avstrijsko jugoslovansko delavstvo udarjeno, udarjena bo pa tudi cela naša država, delavstvo pa najbolj! Že zdaj se tvornice (glej št. Pavel, predilnica) zapirajo, delo se omejuje, število delavstva se znižuje. Morebiti nimamo prav, če sodimo, da se naša Avstrija izpremeni po sedanjih vojski na Balkanu zopet v pretežno kmečko državo, a kaj pa s tistimi kraji, kjer se niti toliko živeža ne pridela, da bi se ž njim kmečko prebivalstvo moglo preživeti? Že zdaj, ko nam je bil odprt še vsaj trg na Balkanu, je bežalo naše kmečko prebivalstvo v Ameriko, dasi se že tudi Amerika evropskih izseljencev brani, ali se bo po balkanski vojski, ko bo pričela avstrijska industrija grozno propadati, naše prebivalstvo naseljevalo na Balkanu? Težko verjetno, ker bodo v mladi balkanski industriji prve neorganizirane delavske generacije fabrikantje še slabše plačevali, kakor plačujejo »usmiljeni judovski Taussigi« in »konservativni«

J. Jörgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

Ni mu pomagalo, da je mislil na dom luči in lepote gori v višavah. Moral se je zadovoljiti s svojo usodo. Moral se je navsezadnje s svojo prenašati večno trpljenje brez zdihovalja — samo s škripanjem zob. Toda trpelo bo večno, večno, večno... Moral bo priti dan, ko bo omagal tudi najmočnejši, ko se bodo odprla tudi najbolj trdovratno stisnjena usta in izbruhnila divji krik obupanja, ki ne bo nikoli končano...

Pri teh mislih je prevzel grozen, nedopovedljiv strah Hermana. Bil je trenutek, kakor da mora Boga sovražiti, ker ga je tako neusmiljeno ustvaril, da mora biti večno pogubljen... Že je prišla na njegove ustnice beseda: »Sovražim te, Bog!«

Tu se mu je v istem hipu vtrnila misel, da bi ga brez Boga niti ne bilo. Tedaj je bil on proti Bogu brez vsake pravice... Bog je gospodoval čezenj z neomejeno oblastjo Stvarnika, in kar je imel, vse je bilo od Boga. On je bil le zato, ker je prej bival Bog in včlovečeni Sin božji, sam je trpel na lesu kri-

ža, da bi odrešil njegovo dušo — toda zastonj — zato mora on zdaj trpeti za Boga...

Tedaj se je sredi predpekla globoko skesal svoje nehvalečnosti proti Bogu... V veliki daljavi je zagledal svetel križ na Golgati, in premagan ljubezni do trpečega Boga se je vrgel na obraz. Vroče solze so ga polile in plakaje je vzkliknil: »Gospod Jezus Kristus! Ti si me pogubil po pravici, a reši me po milosti, gospod Jezus, reši me po milosti!«...

Zdelo se mu je, da so isti trenutek vstopile postave in se mu bližale. Nesle so luči v rokah in prišle so ga tolažit in navduševati. Spoznal je, da je v zadnjem hipu rešen. Ves iznenaden je klical zaporedoma sveto ime: »Jezus Kristus! Jezus Kristus!« in vsakokrat, kadar je zaklical, mu je raslo zaupanje in mir. Srce mu je razbijalo v prsih — saj je prestal veliko nevarnost, a polagoma se je bojazen umaknila kipeči hvalečnosti. Končno se je nekdo nagnil nagnil nadenj in mlo dejal: »Tako, zdaj je dobro! Zaspi v miru!« In trdno je zaspal.

VII.

Herman Ronge je sedel v postelji; podprti je bil z blazinami. Poleg poste-

lje je sedel oče Gregor, ki je prihitel iz Monakovega, da obišče svojega bolnega mladega prijatelja. Ronge je staremu menihu povedal ves svoj duševni boj in vse, kar je videl v svojih blodnjah.

»Toliko je gotovo,« je rekel oče Gregor zelo resno, »da se vas je dobri Bog usmilil... Da, ako premišljujemo, kaj je peko, in da tam neumrjelo človeške duše trpe stoletje za stoletjem, tisočletje za tisočletjem, brez prestanka, brez konca, tedaj bi človek znorel. Toda Bog brez pekla ne more doseči svojih ciljev,« je nadaljeval oče Gregor zamišljeno; »če bi trpele kazni na onem svetu samo nekaj časa, tedaj bi večina ljudi predrzno grešila, ker bi vedeli, da bodo nazadnje vendarle prišli v nebesa. Zato je potrebna večna ločitev in večno trpljenje. Na sodnji dan bo vse to očito, ker Bog ne bo sodil samo ljudi, temveč bo opravičil tudi sebe in nam razodel vsa svoja pota... Zato se imenuje tudi oni dan: dan Gospodov.«

Toda ne smem vas truditi z mnogim govorjenjem. Povejte mi samo: Ali ste bili, odkar ste postali katoličan, vnet častilec Srca Jezusovega?»

»Bil sem.«

Čez obraz očeta Gregorja je šel zadovoljen smehljaj.

»In vendar morda še ne veste, da vsi zvesti častilci Srca Jezusovega prejmejo milost, da na zadnjo uro skesano kličejo najsvetejše ime? Da, ljubi prijatelj, vedite, da vi niste prvi zgled, ki sem ga našel v svojem duhovnem delovanju. Toda, če bom še dalje govoril, vas bom popolnoma uničil. In pred vrati stoji nekdo, ki hrepeneče čaka, da vstopi.«

Herman Ronge se je pričakujoče obrnil proti vratom, ki jih je odprl oče Gregor. Vstopil je njegov oče.

J. F. Ronge je shujšal in pobledel, kakor da je mnogo prejel. Ko je ugledal sina, ga je zopet premagalo čustvo in ihte se je zgrudil na stol ob postelji.

»Herman, Herman!« je končno zajeceljal, a prsi so se mu dvigale v močnem razburjenju. Herman je prijel njegovo roko in jo lahno pogladil; prvič v življenju je spoznal, da ima očeta na zemlji.

»Hvala Bogu!« je končno dejal stari Ronge in polagoma zatrl solze.

»Oče,« je rekel Herman, »grešil sem zoper nebo in tebe. Daj, da grem s tabo domov in dovoli mi, da bom tvoj dninar!«

baroni Morseyi n. pr. vevške delavke po eni kroni na dan.

Bolj kot kdaj, potrebuje naše jugoslovansko delavstvo v sedanjih res hudih časih, da skupaj drži in da se skupno doseže, kar se za izboljšanje položaja delavstva v sedanjih časih more doseči. Naj doni klic po avstrijskem slovanskem jugu:

Kar je delavstva, ki čuti katoliško in slovansko na avstrijskem jugu:

»V Jugoslovansko Strok. Zvezol«

O naših dolžnostih.

Naši bravci so o potrebi strokovne organizacije, o tem niti ne dvomimo, gotovo z dušo in telesom prepričani. Strokovna organizacija je potrebna v našem gospodarskem življenju, da ima delavstvo oporo. To stoji. Ni pa tako jasno, kako da bi o tej potrebi tudi širše kroge prepričali.

Koristi delavstva se morajo v sedanjih časih veliko bolj kakor včasih čuvati. Kapitalizem postaja vedno močnejši, vse ljudi je že zaslužnjil, a najbolj ječi pod njegovo kruto pestjo delavstvo. Delavčev moč vedno bolj izrablja, delo je veliko bolj nevarno kakor je bilo včasih, vedno bolj gineva možnost, da more postati delavec sam svoj gospod. Ta zla hoče in mora delavska organizacija odstraniti. Delavec mora v njej dobiti branik svojih pravic, pokazati mu mora pota, po katerih naj hodi, da kolikor mogoče zadržuje nadaljnje poslabšanje njegovega položaja, da se povzpne na položaj vreden sedanjega stanja naše kulture. Delavec ne bode suženj, marveč sotrudenik, ki tudi uživaj sadove svojega dela.

Naše gospodarsko življenje se vedno razvija in napreduje. Vedno novi stroji od delavca v današnjih časih več kakor prejšnje čase zahtevajo. Naše gospodarsko življenje zahteva zato tudi pametne in inteligentne delavce in ne takih delavcev, ki le mehanično svoje delo delajo. Dvigniti delavski stan je namen vsake strokovne organizacije! Če je pa delavstvo tlačeno, ne more umevno idealno misliti, ker skrb za življenje mora ideale potlačiti in ubogo delavsko paro dušno uničiti.

Krščanske strokovne organizacije morajo z vso silo na to delati. Rdeče strokovne organizacije so preveč od socialne demokracije odvisne. Njih namen ne more biti, da povzdignejo blagostanje delavcev, marveč da vlove delavstvo za politične socialno demokratske smotre. Vse, kar se tozadevno v socialnodemokratskih strokovnih organizacijah dela, meri na to. Socialnim demokratskim strokovnim zvezam ni namen skrb za delavca, marveč le sredstvo, da se delavci za druge namene vlove.

Naša strokovna društva se pa popolnoma svoje zadače zavedajo in resno in smoteno za izboljšanje delavskega položaja delajo. Ni se jim treba na kako politično stranko ozirati, vsled česar lahko odločno za delavske koristi nastopijo.

Da pa zamorejo naše strokovne organizacije uspešno delovati in delati na to, da se izboljšajo plačilne in delovne razmere. Kadar zahtevamo izpremembo delavske socialne postavodaje, vedno vprašujemo, kako močne da so organizacije, ki jo zahtevajo. Storit moramo za to vse in napeti vse sile, da naše strokovne organizacije okrepimo in ojačimo in da jim nove člane pridobimo. Napnimo vse sile in moči, da število članov in članic Jugoslovanske Strokovne Zveze pomnožimo. Glede na to moramo

agitirati.

Naši agitaciji za J. S. Z. se upirajo tisti, ki, če jih še tako bič kapitalizma tepe, le še ne izpregledajo in J. S. Z. ne pristopijo, nasprotujejo ji umevno socialni demokrati in pa liberalci; takozvana narodna delavska organizacija.

Ovire odstranimo le, če delavstvo izobražamo. Tistim, ki pravijo, da je »vse glüh«, moramo toliko časa prigovarjati, da J. S. Z. pristopijo. Ne dati prej miru. Siten in sitna bodi delavec in delavka, kadar gre za to, da J. S. Z. novega člana pridobiš. Tudi tiste delavce in delavke, ki so jih socialno-demokratske publike premotile. Priznamo, da socialne demokrate izpreobračati ni lahko delo, a iz izkušenj vemo, da tudi to gre. V naših vrstah imamo lepo število bivših socialnih demokratov in socialnih demokratkinj, ki so zvesti in požrtvovalni člani in odborniki naših organizacij. Izpregledali so rdeči mišmaš. Protivrska gonja socialne demokracije ne pripusti, da more veren katoličan biti član socialno-demokratske organizacije!

Ne prezrimo tudi rovanja takozvane narodne delavske liberalne organizacije. Dokler ni krščansko in tudi so-

cialno-demokratsko delavstvo splošne volilne pravice priborilo, toliko časa se liberalci za delavstvo tudi niso čisto nič zanimali, marveč je zasmehovali in zaničevali. To se še zdaj godi, saj znamo, kako podlo da je liberalno časopisje še letos ob hudem delavskem boju pri Devici Mariji v Polju na pošteno krščansko delavsko ogenj in žveplo zaničevanja bljuvalo in s svojim pisarjenjem celo na tiste »tudi naše« ljudi vplivalo, ki slepo verujejo, kar liberalno in socialno-demokratsko časopisje maže in laže. Mimogrede pripomnimo, da je zelo žalostno, ker se celo v takih naših krogih, kjer bi človek tega ne pričakoval, ozirajo na čečkanje nam nasprotnega časopisja in mu slepo verujejo.

Uspešno pa bo to delo le in vrste Jugoslovanske Strokovne Zveze se bodo pomnožile, če bo veliko ljudi sodelovalo. Ni prav in ni, da po posameznih skupinah le posamezniki vse delajo, člani se pa za drugega ne zanimajo, kakor da plačujejo in da podpore dobivajo in jih le s težavo na delavske shode spravimo. Tisti, ki so v odborih, imajo z vodstvom uprave in knjig ter računov veliko posla. Nadzirati morajo seveda tudi agitacijo, a vsega sami ne morejo zmagati. Vsi člani morajo sodelovati, da se vrste naše delavske, v Jugoslovanski Strokovni Zvezi združene armade, pomnože. Odbori skupin J. S. Z. so dolžni, da število zaupništva vedno pomnože. Všolanje za agitacijo se ne sme nikdar prekiniti.

Izobrazba in všolanje naših članov.

Naše gibanje so bori s podjetniki, s socialnimi demokrati, z liberalci in ob mejah pa še z nemškutarji. V bojih se je J. S. Z. porodila in napredovala. Mi dobro znamo, da se bodo ob sedanjem razvoju narodnega gospodarstva morali gospodarski in načelni boji postoriti. Sedanji delavski boji z velikim kapitalom pa niso zgolj moč sile, marveč so postali že tudi veda, neprestani boji duha. Te boje mora delavstvo tudi izbojevati.

Izobrazba! Všolanje! Ta klic moramo vedno ponavljati! Mi moramo delavske mase všolati, jim vliti prepričanje in jih dovesti tako daleč, da bodo vsi jugoslovanski delavci in delavke pojmovali gospodarski in narodni pomen J. S. Z. Samo to, koliko da bom dobil podpore, ne zadošča. Dvigniti moramo število delavskih shodov, sploh je potrebno, da pride nekaj več ognja v slovensko krščansko-socialno delavsko organizacijo. Res, da naša delavska organizacija napreduje, a ne gre pa le tako naprej, kakor bi morala in kakor bi tudi lahko napredovala.

Več shodov, več agitacije, več živahnosti, več življenja!

Avstrijski tobačni monopol leta 1911.

Glavno ravnateljstvo tobačne režije je izdalo leta 1911. poročilo, da je bilo leta 1911. v 39 tobačnih tvornicah zaposlenih 426 uradnikov, 56 zdravnikov, 379 slug in 39.676 delavcev in delavk. Delavcev je bilo 5774, delavk pa 33.902, in sicer jih je bilo zaposlenih v izdelovanju smodk 23.363, v izdelovanju svalčic 5009, v izdelovanju tobaka, ki se puši, 4199, v izdelovanju klobas 176, v izdelovanju duhana 833, za druge posle pa 5518.

Delovna doba je znašala 51 ur tedensko s prostim sobotnim popoldnevom. Delavske plače določa leta 1911. uveljavljena plačilna razpredelnica, ki obsega 12 krajnih stopinj. Vsaka krajna stopnja je razdeljena v kategorije in v 18 plačilnih stopinj.

Delavstvo dobiva poleg fiksno določenih plač od petega leta nadalje starostne doklade, ki se vsako leto do 35. službenega leta povišavajo.

Po posameznih tvornicah so uvedene tvorniške kuhinje, kopališča, delavska stanovanja, zavetišča dojenčev in delavske knjižnice.

V letu 1911 so se zvišale cene skoraj vseh smodk, cigaret in tobaka kakor so se tudi nove smodke in cigarete vpeljale. Posledica povišanih cen je bila, da se je majnika in junija 1. 1911. zelo veliko smodk in tobaka kupilo po starih cenah, poznejše mesece po povišanju je prodaja znatno padla in je postala normalna šele koncem leta 1911.

Glavni shod rdeče tobačne zveze.

Ob Veliki noči je zboroval občni zbor rdeče tobačne zveze. Udeležilo se ga je 74 delegatov. Poleg običajnih poslovnih poročil so razpravljali na njem tudi o organizaciji in o agitaciji ter o

gospodarskih zadevah. Novega ni rdeča organizacija na letošnjem svojem običnem zboru nič izkuhala, dasi se je moral zbor z zelo resno zadevo pečati, ki že dve leti socialno demokracijo deli v dva tabora. Na eni strani stoje centralisti, ki so na svoj prapor zapisali, da naj se vzdrži centralna organizacija, na drugi strani so pa tisti sodrugi, ki pravijo, vsaka narodnost se ne le politično, marveč tudi strokovno samostojno organizuj. To stremljenje se je osobito živo in dejansko udejstvovalo v veliko žalost dunajskih judov na Češkem. Češki socialni demokrati smatrajo za narodnega izdajalca tistega sodruga, ki ostane organiziran v dunajskih osrednjih strokovnih zvezah.

Med češkimi in dunajskimi socialnimi demokrati so se vršili že hudi boji, boji, v katerih si je rdeča gospoda pripovedovala največje ljubeznjivosti: najmilejši izrazi so še bili lopovi, tatovi, izdajalci, stavkokazi. Separatisti pa niso ostali le pri teoretičnih razmotiranjih, marveč so razbili več strokovnih centralnih organizacij in ustanovili samostojne češke strokovne socialno-demokratske organizacije. Ta separatizem je izvzemši rdeče tobačne zveze škodil vsem centralnim strokovnim zvezam. Čehi so razbili tudi železničarsko organizacijo in organizacijo državnih uslužbencev, zdaj se pa pripravljajo, da razbijejo tudi rdečo tobačno strokovno zvezo.

Prišli so Gödingčani, ki so sklenili, iz dunajske strokovne zveze izstopiti in se pridružiti češki strokovni komisiji v Pragi. Zvezin shod naj bi se bil s tem dogodkom pečal, a stvari, kakor to iz poročil listov sklepamo, ni rešil. Nameravali so proglašovati Čehs s spravno komisijo, v katero so odposlali 2 Poljaka, 2 Čeha, 1 Slovenca, 2 Italijana, 3 Nemce, v načelstvo in v uredništvo strokovnih listov pa še 5 delegatov. Komisija naj bi se o stremljenjih separatistov posvetovala in stavila običnemu zboru svoj predlog. Predlog, ki ga je komisija sestavila, slove:

Glavni zbor izjavlja, da je edino mogoča oblika za organizacijo tobačnega delavstva obstoječa centralna organizacija, ki more le obstati, če se ugođe upravičene narodne zahteve članov. Predvsem imajo pravico člani češkega naroda, da se priznajo k svoji politični stranki.

Glavni zbor naroča centralnemu načelstvu, da v bodoči seji predlog krajne skupine Göding o pristopu k češko-slovanski strokovni komisiji reši v taki obliki, ki zagotovi enotno organizacijo tobačnega delavstva.

Občni zbor je ta predlog soglasno odobril. Zdaj se mora pač počakati, kaj da načestvo ukrene. Spora predlog ni rešil in najbrže se tudi sprava ni dosegla, dasi je bila komisija spretno sestavljena. Nemci, Italijani, Slovenci in Poljaki so centralisti, ki bi bili lahko preglasovali separatiste. Tega storiti si pa niso upali in so se zadovoljili s predlogom, ki vso zadevo načelstvu prepusti.

Radovedni smo, kako da se razvije zdaj češko-nemški spor v rdeči strokovni zvezi tobačnega delavstva.

Kako skrbje soc. demokratje za svoje uslužbence.

Socialna demokracija je tista stranka, ki vedno kriči, kako da za delavstvo skrbi. V lastnih podjetjih socialnodemokratske stranke je pa za tiste ljudi, ki jih stranka nastavlja, bore slabo preskrbljeno. Evo dokazov:

Osrednja zveza delavskih konsumnih društev (rdečih) je izdala poročilo, iz katerega posnemamo, da so morali uslužbenci delati: V 12 društvih do 48 ur, v 3 društvih od 48 do 54 ur, v 26 društvih od 54 do 60 ur, v 69 društvih od 60 do 66 ur, v 58 društvih od 72 do 78 ur, v 27 društvih od 78 do 84 ur, v 19 društvih od 84 do 90 ur, v 5 društvih od 90 do 96 ur, v 2 društvih nad 96 ur.

Glasi lo uslužbencev konsumnih društev »Zeitraid« pa izjavlja, da je v 376 rdečih konsumih uvedena 69urna delovna doba.

Najzanimivejše pa je, da je v nižje-avstrijskem deželnem zboru izkušal rdeči poslanec dr. Renner to nečuvno izkoriščanje opravičiti, češ, da morajo biti sicer res uslužbenci v konsumih navzoči, a da jim ves ta čas ni potrebno delati.

Kdo draži živila?

Kava je predmet, ki se dandanes rabi v vsaki hiši več ali manj. Včasih so jedli na kmetih, kakor se starejši ljudje še spominjajo, za zajutrek in večerjo sok, žgance, kislo mleko, kislo zelje itd. Zato so pa tudi bili ljudje vse

drugače krepki, kot pa dandanes, ko so naborni rezultati tako žalostni, da med 100 fanti dobe komaj 20 sposobnih za vojake. Danes se je pa ta lepa in koristna navada opustila in »kofe« poje zjutraj in zvečer ne le v mestnih družinah, ampak tudi na deželi. Zato bo naše čitatelje zanimala velikanska špekulacija, ki se godi par let s kavo.

Brazilija prideluje kakor znano največ kave. Posebno kava »Santos«, ki je cenejša, pride od tu. Brazilijanska vlada je bila v zelo slabih finančnih razmerah ter je prišla na nov načrt, kako napolniti svoje prazne blagajne. Povprečno vsako leto pridelava Brazilija okroglo 15 milijonov vreč kave in toliko se je po navadi porabi. Že par let sem je pa brazilijanska vlada pokupila en del kavine letine in shranila v svoje zaloge. Razširjala se je celo govorica, da je to kavo uničila samo zato, da cena kavi ni padla in da farmerji s pridelovanjem kave niso imeli izgube. Posledica tega je bila, da je cena zelo poskočila in je veljala zadnje dve leti najslabša kava skoro toliko kot preje najfinejša. Sedaj je pa prišel trenutek, da vlada, ki ni sejala, žanje. Da bi bil pa uspeh gotovejši, je še razglasila, da je mrav vso letino uničil itd. Ko so cene na ta način vnovič poskočile, tedaj je pa brazilijanska vlada prodala na dražbi svojo veliko zalogo kave čez 3 milijone vreč po visokih cenah. Dobiček, ki ga je s tem napravila, je bil ogromen.

Toliko, da bodo naši čitatelji imeli pojem, kako se odira konzument pri veletrgovini. Sedaj bo pa marsikoga zanimalo, kakšne posledice je imel ta manever vlade. Preje na trgu malo kave, sedaj nenadoma čez potrebo; preje se je reklo, vsa letina je uničena, sedaj pa se je zvedelo, da se obeta še bogatejša letina, ko so bile dosedanje. Cena, ki je preje od 35 poskočila do 85, je seveda takoj padla in v konkurz je prišlo vsled velikanskih izgub mnogo veletrgovin s kavo, mnogim so se pa žepi zelo olajšali.

Na drobno se seveda ta sprememba še ne bo takoj čutila, ker imajo trgovci v rokah še drago blago. Pričakovati je pa v prihodnje znatno znižanje cen.

Idrijsko občinsko gospodarstvo.

Računski sklepi mestne občine za leto 1912 so precej površno sklenjeni, ker kažejo koj na prvih treh straneh celo vrsto napak, namreč mesto 815.64, prav 851.64, 1053.02 odpade ali se pa 125.678 — porabi. Mesto 544.99 je prav 444.99, mesto 124.725 je prav 124.685, mesto 10.045.11 je prav 10.085.11, dalje 1800 K mesto 1640 K, 2092 mesto 1732, 20940 mesto 4940, mesto manj 241.44 pravilno + 1856 itd. itd. Mi od župana ne pričakujemo, da bi mestne račune sam nadzoroval, kajti česar se Janezek ni učil, tudi Ivan ne razume; zamerimo pa masno plačani občinski pisarni, ki leto za letom tako mestne račune izdaja. V nadaljne podrobnosti se ne spuščamo, pač pa se zadovoljimo s splošnim pregledom. Od dohodkov nas posebno zanimajo prehajalni, katere smo v prizivu tudi omenili, ker se ne ujemajo z dejstvi. Med stroški okroglih 235.000 kron je pod razno 4810 K 44 v., za različne podpore, potovanja, kurze, nagrade, prispevke in podobno tehtarjijo odpade 19.748 K 26 vin., na plačane obresti odpade 16.889 K 44 vin., na plačane dolgove 11.698 K 21 vin., na nepotrebne načrte, katere bi bil domačin za par sto kron izdelal, je mesto potratilo 2095 K 16 vin.! Proti proračunu se je izdalo okroglih 780 K! Prispevek ubožnemu zakladu je poskočil od 10.000 na 15.000 kron; za podaljšanje električnega omrežja se je neopravičeno zavrglo 1587 K 20 vin., ker mora elektrarna svoje omrežje sama vzdrževati, ne pa občino skubiti. Sploh je skrajni čas, da se pogodba prenove, ker je kljub notar-skemu pečatu jako površno in obični v kvar sestavljena. Ako nam županstvo ne veruje, ga bodo prizivi prepričali. Prispevek obrtni šoli in šolski delarni 2500 K bi tudi potreboval pojasnila; obrtniški bolniški blagajni 200 K in podobnim »blagajnam« bi tudi ugovarjati. Sploh je opaziti, da nekatere osebe na račun nežne šolske mladine in podobnih naslovov kakor klop v mestne stroške lezejo, kar bo treba vsekako energično zavrniti. Ako plačamo na leto okroglih 30.000 amortizacije, 20.000 za reveže, 3 do 5000 za dijače, je pri 90% dokladi in 435.000 K dolga več kakor potrata. Nekateri se sklicujejo na erar, ki v svojem proračunu z enakimi obliži rane celi, kar pa za občino ne velja, ker dela z javnim in ne zasebnim denarjem. Sedaj naj bi mesto celo za šolske potrebščine prispevalo,

za objekte, katere je občina po postavi dolžna popravljati in vzdrževati, pa ni denarja; ako erar celo otrokom dobro plačanih staršev potrebščine deli, je njegova stvar, mesto za take izdatke nima denarja. Ali je morda prav, da dobi podporo oče, čigar otrok je brezplačno v Marijanišču, ali deklica, ki pri županu stanuje! Kavčičeve ustanove se niti oklicati ne da, iz mestnega zaklada pa ni nikdar dovolj podpor za gotove družine. Enako je pri javnih zgradbah, ki so dovoljene le tam, kjer služijo celemu okolišju, ne gre pa zidati brvi in stopnic za posamezne mokrške gospodarje, kakor se za gradom dela. Kdor si hišo zida, mora tudi sam za dohod skrbeti! Diferenca med mestno hranilnico in obč. računi znaša 2000 K! Kje je napaka? Sploh je nerazumljivo, da v mestni občini, mestni hranilnici in v stavbni zadrugi ene in iste osebe gospodarijo; naši bodoči prizivi bodo morali tudi na ta vrata potrkati in ves sistem, ki je v zgoraj opisanih računih, ovreči, če hočemo, da se srečno izkopljemo iz dolgov in gospodarske mizerije, ki so jo liberalci ustvarili in jo socialni demokratje v svoji nevednosti nadaljujejo.

Krvoses kapitalizem.

Gospodarske posledice generalnega štrajka. Da generalni štrajk ni šala, pričajo naslednji podatki o posledicah generalnega štrajka na Švedskem leta 1909. Ta štrajk je trajal dva meseca in je obsegal 290.550 delavcev, torej približno toliko, kakor sedanji belgijski štrajk. Štrajkujoči delavci so izgubili 11.070.000 delavskih dni. Če se računa, da je vsak delavec izgubil le 130 kron zaslužka, je znašala skupna izguba delavcev 39 milijonov kron. V pokritje te ogromne vsote je splošna delavska zveza prispevala le mesečno majhen znesek 1.257.750 K. Splošnost je bila v tej le meri prizadeta: Uvoz je padel samo v mesecu avgustu za 24 odstotkov nasproti uspehu istega meseca v prejšnjem letu, izvoz pa za 37 odstotkov. Davkov se je leta 1909 iztirjalo le 77 odstotkov. Bančne zaloge so se od avgusta do oktobra zmanjšale za 183 milijone kron; hranilne vloge v hranilnicah so samo meseca avgusta padle za 32 odstotkov, dvignilo se je pa za 25 odstotkov več vlog. Pri švedskih ljudskih zavarovalnicah je od 1. avgusta do 11. septembra število novih zavarovanj padlo za 59 odstotkov. V Belgiji bo izguba na gospodarskih vrednotah še večja, ker treba upoštevati, da je Belgija eminentno industrijska dežela in da je med delavstvom komaj tri odstotke takih, ki zaslužijo samo po 2 K na dan. Stanje belgijskega delavstva se stalno boljša; vsled novega zakona o delavskih domovih, ki ga je sklenila katoliška vlada, je danes že 175.000 delavcev hišnih posestnikov. Belgijski delavec plača tudi mnogo manj davka nego delavci drugod; Belgijec (delavec) plača na leto po 39-06

frankov davkov, francoski delavec pa 78 98 frankov in angleški 82-06 frankov. Da je belgijski delavec tudi varčen, priča okolnost, da imajo belgijske hranilnice poldrugo milijardo hranilnih vlog. Sedanji štrajk v Belgiji ni bil splošen, ker je stavalno od 1.360.000 delavcev le okoli 400.000 delavcev. Belgijska splošna stavka je že končana.

Okno v svet.

Uspehi Zveze krščanskih strokovnih zvez v Nemčiji leta 1912. L. 1912. je stavalno 10.782 v krščanskih strokovnih zvezah v Nemčiji organiziranih delavcev, katerim so se plače za letno 916.940 mark 96 fenigov povišale. Delovna doba se je članom znižala za 372.472 ur. Sklenili so tudi 45 tarifnih pogodb za 71 delovršč s 7382 uslužbenci, med katerimi jih je 2545 organiziranih v krščanskih strokovnih zvezah.

Delavci ubožni očetje. Splošno se še sodi, da je sposoben za dobrodelnost le kak človek iz takozvanih boljših slojev. A tudi na polju javne dobrodelnosti se je, hvala Bogu, že tudi led prebil. V Kielu so med 422 obožnimi očetmi določili 36 obrtnih delavcev za ubožne očete. Novost, nad katero so seveda špi-sarji zmajevali z glavami, kakor je to sploh ob vsaki novi uvedbi običajno, se je pa kljub nergačem in dušam iz starega veka popolnoma dobro obnesla. Častni posel ubožnih očetov so delavci ravno tako dobro kakor meščanski njih tovariši opravljali. Ker natančno poznajo življenjske razmere prebivalstva in revežev, lahko tudi natančno bedo presodijo.

Avstro-ovrsko armado nameravajo povišati. Zdaj se veliko piše o tem, da se namerava zopet naša armada povečati. Zdaj služi pri 1516 pehotnih stotnijah po 92 mož, pri 116 stotnijah pa po 128 mož. Število armade pa nameravajo tako povečati, da bi v vsaki pehotni stotnji v mirnih časih služilo po 160 mož. Res, strašne žrtve stavi bog vojske od prebivalstva.

Pozor, slovenski delavci v Ameriki! Nič nenavadnega ni, da so vnanji delavci, ki jih v Ameriki zaloti nezgoda, pri odmeri odškodnine težko oškodovani in ogoljufani. Mnogi se zaupajo brezvestnim agentom in zakonitni pisacem, ki jih neusmiljeno izkoriščajo. Ministrstvo pravosodja opozarja zato na odlok z leta 1910, ki priporoča avstrijskim delavcem v Ameriki, da se ob nezgodah in zapuščinskih rečeh obračajo na avstrijske konzularne oblasti. Ako zadene avstrijskega delavca nezgoda v ameriški tovarni, se ne sme zanašati na poštenje ali dobro srce podjetnika, temveč mora takoj terjati in uveljavljati svojo pravico, ker v Ameriki ni zakonitega nezgodnega zavarovanja. V slučaju obratnih nezgod prepuščajo podjetniki delavce negotovi usodi ali jih pa odpravljajo z naravnost smešnimi odškodninami. Zato je potrebno, da se delavci zatekajo po po-

moč in nasvete k avstrijskim konzularnim oblastem, ki imajo od justičnega ministra nalog, daprikočijo v takih in podobnih slučajih na pomoč.

Za zabavo.

Strahopetnež. Menežarijski krotilec divjih zveri se spre s svojo boljšo polovico v menežariji. Huda žena gre nanj z metlo, mož pa pobege pred njo v kletko, kjer so levi zaprti. »Strahopetnež!« zakliče ljubeznjiva žena in zmagovito odide.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Miha Moškerc**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Ste že pokusili kavo s
Francovo perl-ržjo,
znamka :Perlro:?

Ista ugaja tudi brez
zrnate kave.



"ZENIT"

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.



Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.

F. Meršol Ljubljana
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavratno, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) Ljubljana
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejšo blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
„Našo Moč“.

da. Zato pristojna občini proti podelitvi take koncesije pravica do priziva po § 18., odstavek 6. (Upr. sod. 18. novembra 1908, št. 11.191.)

Na poziv obrtnega oblastva, da naj občina izreče, ali se strinja s podelitvijo zaprošene gostilničarske koncesije določeni osebi ali ne, odgovori lahko občina potrjujoče ali zanikajoče. Ako se je prosilec vključ občenemu ugovoru podelila koncesija, mora obrtno oblastvo občino obvestiti, da njenega ugovora ni vpoštevalo. Tekom 14 dni po tej obvestitvi more občina vložiti priziv na višjo obrtno instanco (deželno vlado). Ta priziv občine ima odložno moč, to se pravi, da prosilec za koncesijo kljub temu, da jo je že dosegel, toliko časa ne sme izvrševati svojega gostilničarskega obrta, dokler ni odloženo, ali se ugovoru občine ugotovi ali ne. Ako tudi druga instanca ne ugotovi občini, more se le-ta pritožiti pri najvišji obrtni instanci, pri ministrstvu za notranje stvari. Tudi v tem zadnjem slučaju je rok za priziv določen na 14 dni, kakor vелеva ukaz min. za notranje stvari 29. okt. 1884., št. 16.520.)

Priziv proti odloku prve obrtne instance pristojna samo občini, ki nimajo svojega statuta, kajti v mestih s svojim statutom je mestni magistrat sam obrtno oblastvo prve stopnje. Ako je pa stranka potom priziva dosegla gostilničarsko koncesijo od obrtnega oblastva druge instance, tedaj ima pravico priziva tudi občina s svoji mstatutom, oziroma mestni magistrat.

Priziv proti dvema enako se glasečima odlokom pristojna občini tudi tedaj, če občina nastopi sama kot prosilka, torej kot stranka. (Ukaz min. za notranje stvari, 1885, št. 6831.)

Vsi drugi prosilci za gostilničarsko koncesijo morejo proti odklonitvi vložiti priziv tekom šestih tednov, toda z omejitvijo, da jim ne pristojna priziv na tretjo instanco, ako sta prva in druga instanca odločili v enakem smislu. Glej opombe k § 146. o. r.)

Občina zavzema v administrativnem postopanju stališče stranke in ima kot taka pravico zahtevati, da se izpolnjujejo zakoniti predpisi o postopanju. Ako se ne izpolnjujejo, je občina upravičena pritožiti se, in sicer tudi tedaj, če ni bila zaslšana pristojna zadruga. (Upr. sod. 28. okt. 1908, št. 10.214.)

Predno se podeli koncesija za gostilničarsko obrt, mora obrtna oblast zaslišati ne samo občino, ampak tudi pristojno zadrugo, katero je treba pozvati, da oda svoje morebitno mnenje tekom 14 dni. Ako se opusti zadrugo pozvati, da izreče svoje mnenje, potem je to smatrati kot pomanjkljivost dotičnega postopanja. (Upr. sod. 28. okt. 1908, št. 10.214.)

§ 17.

Kdor ima pravico za točenje, sme oddajati dotične pijače gostom v prostoru, določenem za izvrševanje obrta ali v odprtih posodah, ki hodijo pred ulice po nje, in prodajati te pijače v zaprtih posodah v kakršnihkoli množinah.

Tu je povedano, kako je treba razumeti besedo »točenje«. Glavno važnost polaga zakon na to, da se pijače prodajajo v nezaprtih posodah, bodisi sedečim ali stoječim pivcem, bodisi prek ulic. Vsako drugačno prodajanje pijač ni smatrati za točenje. Poleg pravic naštetih v § 16. o. r., je gostilničar tudi upravičen baviti se z navadno trgovino z dotičnimi pijačami.

Kot zaprte posode je smatrati zapečatenene steklenice in take sodčke, ki so zaprti po trgovski navadi (§ 1., zadnji odstavek zakona z dne 23. junija 1881, drž. zak. št. 62.) — Zapečatenje po trgovski navadi se mora razumeti v zmislu zakona tako, da se tudi steklenice, ki so zaprte s staniolom (kositernim listkom) ali s pečatnim voskom, tedaj morejo smatrati kot zapečatenene po trgovski navadi, ako je na zamašku označena tvrdka dotičnega tovarnarja ali trgovca, ki omenjene steklenice napolnjuje in zamašuje. (Fin. min. ukaz 16. oktobra 1881, št. 31.342.)

Za trgovino s pivom v steklenicah določa še posebej min. naredba 6. dec. 1891, drž. zak. št. 171, sledeče: 1. Z ozirom na trgovino s pivom v steklenicah se smatrajo za zaprte posode samo take, pri katerih se zamašek po storjenem odprtju ne more več rabiti kot nepoškodovan. 2. Trgovci, ki nimajo koncesije za kakšen gostilničarski ali krčmarski obrt, smejo prodajati pivo v steklenicah samo tedaj, ako so steklenice zaprte s takim zamaškom, kateri je ali sam ali njegov ovitek v trdni zvezi s steklenično glavo (zapečatenje, zamašitev s posebno kapico, prevezanje, plombiranje ali pokritje s papirnimi listki i. dr.). 3. Prestopki teh določil se kaznujejo po kazenskih določbah obrtnega reda.

§ 18.

V dosego koncesije, za katero v § 16. naštetih pravic se poleg splošnih pogojev za samostojno obrtovanje zahteva, da je prosilec zanesljiv in neomadeževan.

Koncesijo je vsekakor odreči, ako so zoper prosilca ali zoper rodbinske ude, ki žive v družini prosilčevi, znane take reči, zaradi katerih se sme po pravici smatrati, da bi se obrt zlorabljal v pospeševanje prepevane igre, v prikrivanje tatvine, v opseševanje nenravnosti in pijančevanja.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, steklenica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodji, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih



voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =



Sladni čaj-zajtrk!

Krill 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moči! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karna Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109,
Zdravje! Josefsdterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4.
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih trdk
Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepljeno sredstvo za mlade in stare.
V steklenici po K 3-50 in K 2-— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Havre v
New-York

francoska prek-
morska družba.



Veljavne vozne liste (Šifkarte) za francosko linijo iz
Havre v New-York in listke za povratak iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetijske posojilnice“

ED. ŠMARD

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov

Avqust Dreise, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporočata se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
Štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.



Podnik v Ameriko
Najboljše cene, po ceni in
najboljše potovalni naj se obrnejo
Simonu Kmetetu
Ljubljana, Koroška ulica 20.
Kmetetu priporočajo se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranstva itd.

Največji optični zavod.



Prvi spe-
cialist za
očala in
šipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
izbirno
strokov-
njaško pravilno izdelanih toploterov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste mojimi cenji. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahvaljeje cenik.

— 70 —

Pri podelitvi koncesije je upoštevati potrebo prebivalstva, je-li
prostor, v katerem se bo obrt izvrševal, pripraven za to, nadalje je
upoštevati cesto, ulico ali trg, kjer se nahaja isti prostor in možnost
policijskega nadzora.

Preden podeli koncesijo, naj obrtno oblastvo zasliši občino
tistega okraja, kjer bo stojališče obrta in kjer se nahajajo cesarska
policijska oblastva, zaslišijo naj se tudi le-ta. Vrh tega se mora,
preden se podeli koncesija, zadruga, ki je za gostilničarski in kr-
marski obrt v tem kraju pristojna, obvestiti, da se je vložila prošnja
in pozvati, da izreče svoje morebitno mnenje najkasneje tekom
14 dni.

Pri napravi hotelov za prenočevanje tujcev v večjih mestih in
v kopališčih se ni ozirati na vprašanje, je-li to potrebno za prebi-
valstvo, in pri napravi hotelov v goratih krajih v povzdigo turisticke
se vrhu tega tudi ni ozirati na vprašanje o možnosti policijskega
nadzorstva.

Ako se kljub ugovoru občine podeli zaprosena koncesija za
izvrševanje katere v § 16. naštetih pravic, tedaj ima občina, ako kon-
cesije ni podelila obrtno oblastvo občine s svojim ustavom, in ako
ne re le za ponovno podelitev koncesije, ki se je doslej izvrševala
v istem prostoru, tekom 14 dni po obvestitvi priziv na višje oblastvo
z odločivo močjo.

Tekom istega roka ima priziv enake moči tudi zadruga, ako
je pravočasno oddala svoje mnenje in se je podelila koncesija proti
njenemu predlogu, izvemši da gre za ponovno podelitev koncesije,
omenjeno v prejšnjem odstavku.

Proti dvema, enako se glasečima odlokom, ni dovoljen na-
daljen priziv.

Gostilničarski obrti so velike važnosti za javne razmere (nra-
vost, zdravstveno stanje, varnost itd.). Zato obsega zakon o njih
toliko podrobnih določil kakor pri nobenem drugem obrtni ne. Obrtno
oblastvo mora pri podeljevanju koncesije na eni strani paziti na
osebne lastnosti bodočega gostilničarskega podjetnika (da je za-
nesljiv in na dobrem glasu), na drugi strani pa, da se varujejo po-
trebe javnosti. Zakon zahteva celo, da-niti pri rodbinskih udih, ki
žive skupno s prosivcem, nes me biti kake sumnje, da se bode obrt
zlorabil.

Da si gotovost v obojem oziru preskrbi, poizveduje obrtno
oblastvo pred podelitvijo koncesije o razmerah, ki so tukaj mero-
dajne. Izvedeti mora pa tudi mnenje občine, v kateri se bode obrt
vršil. Ako bi se v takem slučaju dal kakšen ud občinskega zastop-

— 71 —

stva podkupiti, storil bi pregrešek § 104. kaz. zak. (Kas. dvor dne 5.
dec. 1885., št. 11.272.)

Zaslišanje občinskega odbora ni po § 18. o. r. izrečno zapoveda-
no, ker se govori le o zaslišanju občine. Zato je prepuščeno prost-
mu razsodku obrtnega oblastva, da vpraša za mnenje ali občinske-
ga načelnika ali pa občinski odbor.

Presojati vprašanje, če je z ozirom na kakega rodbinskega
prosilčevega kaj takih dejstev, vsled katerih se je bati, da se bo obrt
zlorabil za pospeševanje prepovedanih iger, za prikrivanje tatvine,
za pospeševanje nenravnosti in pijančevanja, to je prepuščeno svo-
bodnemu preudarku svobodne oblasti. (Upr. sod. 17. maja 1909, št.
4140.)

Obrtna oblast ima ob podelitvi gostilničarske koncesije dog-
nati, ali so prostori primerni za izvrševanje gostilničarskega obrta.
Vprašanje, če ti prostori odgovarjajo predpisom stavbnega reda, ne
more biti merodajno za obrtno oblast. Zato se tudi stranke, ki prosi
za koncesijo, ne more zahtevati, da bi morala dokazati, da dotični
prostori odgovarjajo pogojem, katere določa stavbni red. (Upr. sod.
3. junija 1912, št. 3.)

Podelitev koncesije za izvrševanje gostilničarske koncesije v
kakem še ne obstoječem lokalu je nezakonita. (Upr. sod. dne 23. dec.
1908, št. 12.530.)

Ako se odkloni prošnja za podelitev gostilničarskega obrta iz
razloga, da »ne obstoji potreba prebivalstva«, je s tem odklonitev
zadosti pojasnjena, ker se je prosilec s tem zadosti natančno obraz-
ložilo, kateri zadržki nasprotujejo podelitvi in more potem prosilec
v morebitnem prizivu vse navesti, kar govori za to, da je zaproseni
gostilničarski obrt potreben za ondotni kraj. (Upr. sod. dne 7. aprila
1909, št. 2214.)

Krajevno potrebo prebivalstva je upoštevati ne samo tedaj, ka-
dar se izda koncesija za gostilničarski obrt, ampak tudi takrat, ka-
dar se prosi za razširjenje že obstoječe koncesije. (Upr. sod. dne 26.
maja 1909, št. 4886.)

V zakonu je utemeljena zavrnitev dovoljenja za prenos gostil-
ničarskega obrta, češ, da leži poslopje za izvrševanje gostilničarske-
ga obrta tako tesno ob okrajni cesti, da bodo vozovi, ki se bodo tu
ustavljali, imeli prostra le na cesti, kar pa je nedopustno iz ozirov
na cestno policijo. (Upr. sod. 7. junija, št. 4235.)

Glede točenja žganih pijač ne veljajo samo predpisi zakona z
dne 23. junija 1881, drž. zak. št. 62, ampak tudi predpisi obrtnega re-